

8/8/2015

Από Μιχάλη Σπουρδαλάκη

1. Ο ΣΥΡΙΖΑ φαίνεται να κερδίζει μέχρι στιγμής τη μερίδα του λέοντος των ψηφοφόρων της κεντροαριστεράς που απογοητεύθηκαν και εγκατέλειψαν το ΠΑΣΟΚ. Με δεδομένο ότι η ΝΔ δείχνει μέχρι σήμερα να μην μπορεί να ανακάμψει δημοσκοπικά, θα μπορούσε το Ποτάμι να αποτελέσει το «αντίπαλο ιδεολογικό δέος» του ΣΥΡΙΖΑ, ως η κύρια δύναμη της μεταρρυθμιστικής κεντροδεξιάς στην Ελλάδα;

Τα πολιτικά κόμματα, εκτός των άλλων αποτελούν αποτέλεσμα μεγάλων διαιρετικών (κοινωνικών με την ευρύτερη έννοια) τομών. Η μέχρι στιγμής «επιτυχία» του ΣΥΡΙΖΑ οφείλεται στην έκφραση της εξέλιξης των βασικών διαιρετικών τομών της ελληνικής κοινωνίας όπως αυτές διαμορφώθηκαν από την εφαρμογή των πολιτικών λιτότητας (μνημόνια) τα τελευταία πέντε χρόνια. Υπ' αυτή την έννοια, πράγματι το Ποτάμι αποτελεί ένα κομματικό εγχείρημα, το οποίο τοποθετείται στο «αντίπαλο ιδεολογικό» πλαίσιο, αφού ο πολιτικός του λόγος, η αφήγησή του για την ανάλυση του ελληνικού προβλήματος δεν το διαφοροποιεί από το παραδοσιακό «μέτωπο» των δυνάμεων που στήριζαν και στηρίζουν τις πολιτικές λιτότητας. Ωστόσο, η επιμονή του ότι αποτελεί την νέα δύναμη απέναντι στο φθαρμένο πολιτικό προσωπικό και σύστημα σε συνδυασμό με μεταμοντέρνας έμπνευσης οργανωτικές πρωτοβουλίες δεν μπορεί να συγκροτήσουν, κατά τη γνώμη μου, τον φορέα ανανέωσης της «μεταρρυθμιστικής κεντροδεξιάς». Η κομματική δημοκρατία διέπεται από πλαίσιο κανόνων, που δεν μπορεί να ξεπεραστούν εύκολα από δηλώσεις αρχηγών, επικοινωνιακά τεχνάσματα και τα ηλεκτρονικά ΜΜΕ. Κόμμα, πέρα από την έκφραση διαιρετικών τομών, πριν απ' ο,τιδήποτε, σημαίνει οργάνωση, παρουσία στο κοινωνικό πεδίο, με πρόγραμμα και διακριτό πολιτικό προσανατολισμό.

2. Ο ΣΥΡΙΖΑ με το Ποτάμι παρουσιάζουν - πέρα από τις διαφορές τους - κάποια βασικά σημεία σύγκλισης στην πολιτική τους ατζέντα, όπως την ευρωπαϊκή πορεία της Ελλάδας, την παραμονή της στο Ευρώ, την ανάγκη μεταρρυθμίσεων. Πιστεύετε ότι αυτά τα κοινά σημεία θα μπορούσαν να αποτελέσουν στο μέλλον μία βάση συζήτησης για τη συγκρότηση ενός

κυβερνητικού συνασπισμού ΣΥΡΙΖΑ-Ποτάμι, με σκοπό την προώθηση μεταρρυθμίσεων στην οικονομία και την κοινωνία;

Οι παραπάνω συγκλίσεις που επισημαίνετε μόνον επιφανειακές είναι. Έτσι, η ευρωπαϊκή πορεία της χώρας για το Ποτάμι είναι μια επιλογή, κατά τη γνώμη μου, άκριτη, ενώ ο ευρωπαϊκός προσανατολισμός του ΣΥΡΙΖΑ θεωρεί ότι η Ευρώπη χρειάζεται ριζική αλλαγή, έχει να κάνει και με την ανατροπή των πολιτικών λιτότητας και με την επαναφορά θεμελιακές αρχές της ΕΕ όπως και των συνθηκών που την διέπουν κάτι που παραβιάζεται από την κυριαρχία της Γερμανίας σήμερα. Επίσης, και σε ό,τι αφορά στην παραμονή στην Ευρωζώνη τα δύο κόμματα διαφέρουν. Για μεν το Ποτάμι η δέσμευση αυτή φαίνεται να αποτελεί μια άνευ όρων υπόσχεση ενώ για τον ΣΥΡΙΖΑ πάντα ισχύει, παρά την υπαναχώρηση και ήττα της 13^{ης} Ιουλίου, το «καμιά θυσία για το Ευρώ, καμιά αυταπάτη για την Δραχμή». Τέλος στο ζήτημα των μεταρρυθμίσεων τα πράγματα είναι πιο σαφή. Το Ποτάμι αναφέρεται στις μεταρρυθμίσεις με όρους του ηγεμονικού υποδείγματος της αγοράς (από τα πάνω και πάντα με τεχνοκρατικού όρους) ενώ ο ΣΥΡΙΖΑ τουλάχιστον υπόσχεται μεταρρυθμίσεις, που δεν θα «εκσυγχρονίζουν» μόνο το πολιτικό σύστημα, θα ανατρέπουν το κρατικοκεντικό και κομματικοκεντρικό πλαίσιο της Μεταπολίτευσης και διευκόλυνση της κοινωνίας να γίνει κοινωνός της πολιτικής διαδικασίας και φυσικά πάντα με κοινωνική μεροληψία για τα χαμηλά κοινωνικά στρώματα. Κατά συνέπεια δεν νομίζω ότι υπάρχουν δυνατότητες σύγκλισης των δύο κομμάτων εκτός και εάν η διαχείριση της κυβερνητικής εξουσίας από το ΣΥΡΙΖΑ οδηγήσει στην διολίσθηση σε πεπαλαιωμένες πολιτικές πρακτικές και τελικά μετάλλαξή του.

3. Το ελληνικό πολιτικό σύστημα παρουσιάζει μία ιδιαιτερότητα: δεν έχει κόμμα Φιλελεύθερων-Δημοκρατών. Η Νέα Δημοκρατία αποτελεί ένα κόμμα της συντηρητικής δεξιάς, πολύ μάλιστα πιο συντηρητικό από άλλα αντίστοιχα κόμματα στην Ευρώπη, όπως είναι οι Συντηρητικοί στη Βρετανία.

Γεννιέται λοιπόν το ερώτημα: ποιος θα εκφράσει στην Ελλάδα τις φιλελεύθερες ιδέες στον χώρο των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, που συνεπάγονται - κατά μία θεώρηση - εκσυγχρονισμό της κοινωνίας και παραχώρηση περισσότερων ελευθεριών στους πολίτες; Είναι το Ποτάμι ο «ανάδοχος» αυτών των ιδεών, ή ο ΣΥΡΙΖΑ θα μπορούσε να τις υιοθετήσει, ως ένα κόμμα της προοδευτικής αριστεράς;

Πολύ φοβάμαι ότι ο ρόλος που επιφυλάσσετε ή καλύτερα που υποθέτετε για το Ποτάμι δεν μπορεί να επιβεβαιωθεί. Ο ακραίος οικονομικός φιλελευθερισμός (νέο-

φιλελευθερισμός) που το χαρακτηρίζει, στη σημερινή συγκυρία συνοδεύεται με πολιτικές πρακτικές «νόμου και τάξης» που ανατρέπουν την λογική της ανοχής που χαρακτηρίζει παραδοσιακά και εξ ορισμού τον φιλελευθερισμού και τους φιλελευθέρους. Αντίθετα φαίνεται ότι ο ΣΥΡΙΖΑ, προγραμματικά και με την πρακτική του στο κοινωνικό πεδίο, τουλάχιστον κατά την αντιπολιτευτική του περίοδο, υπόσχεται την έκφραση αυτή της παράδοσης μάλιστα εμπλουτισμένη με την πρακτική έμφαση της διεκδικητικής συμμετοχής των πολιτών. Αυτός ακριβώς είναι και ο λόγος που θεωρώ ότι αυτό το ιδεολογικοπολιτικό ρεύμα μπορεί να εκφραστεί πιο αποτελεσματικά από τη ΝΔ, μετά φυσικά τις αναγκαίες πολιτικές προσαρμογές υπό νέα ηγεσία.

4. Συχνά λέγεται ότι το Ποτάμι είναι μιντιακό κόμμα που εξυπηρετεί παλαιοκομματικά συμφέροντα. Κατά πόσο συμφωνείτε με αυτή την αντίληψη;

Η άποψη αυτή δεν νομίζω ότι απέχει πολύ από την πραγματικότητα. Τα «παλαιοκομματικά συμφέροντα» δεν πρέπει να προσωποποιούνται, όπως συνήθως γίνεται στον δημόσιο διάλογο της χώρας αλλά κυρίως με τη λογική που διέπει τη λογική της λειτουργίας του πολιτικού συστήματος και πιο συγκεκριμένα με τις σχέσεις κοινωνίας κράτους. Μια ματιά γρήγορη ματιά στα κείμενα του ιδρυτικού συνεδρίου του κόμματος θα έβλεπε κανείς ότι επισημαίνονται πολλές από τις παθογένειες του ελληνικού κοινωνικού σχηματισμού, ωστόσο αυτές δεν γίνονται κατανοητές ως αποτέλεσμα ιστορικών διεργασιών αλλά κυρίως ως αποτέλεσμα επιλογών του «ξεπερασμένου» πολιτικού συστήματος και των πολιτικών. Έτσι, οι όποιες προτάσεις για την αντιμετώπιση των παθογενειών γίνονται αντικείμενο ενός ηθικολογικού βολονταρισμού, οποίος μπορεί να υλοποιήσει το σύνολο των ομολογουμένως ορθολογικών προτάσεων του κόμματος, οι οποίες όμως περισσότερο θυμίζουν έκθεση ιδεών και λίστα επιθυμιών άπειρων περί τα κοινά εφήβων παρά σοβαρές και ιστορικά θεμελιωμένες προτάσεις. Πολιτικές προτάσεις, που με άλλα λόγια, μπορεί να έχουν διάρκεια και συνεκτικότητα με συγκεκριμένη κοινωνική γείωση. Κατά συνέπεια, θεωρώ ότι το Ποτάμι ουσιαστικά φλερτάρει με ένα νέο – για τα ελληνικά δεδομένα – είδος μεταμοντέρνου λαϊκισμού, χωρίς ιστορική προοπτική, τουλάχιστον όπως εμφανίζεται σήμερα. Αν θυμηθεί κανείς την δήλωση του Στ. Θεοδωράκη ότι «μπορεί προσωπικά να σώσει την Ελλάδα» καθώς επίσης και τη δήλωση διαθεσιμότητάς του να ηγηθεί της διαπραγμάτευσης της χώρας μια και στο πλαίσιο της επαγγελματικής του δραστηριότητας «έχει μεγάλη πείρα διαπραγματεύσεων» (με τους εργοδότες του), εύκολα θα κατανοήσει ότι η παραπάνω θεώρηση μόνο αυστηρή δεν είναι.

5. Στο ελληνικό πολιτικό σύστημα εμφανίστηκαν συχνά νέα ελάσσονος αντιπολίτευσης κόμματα, από διαφορετικούς μάλιστα πολιτικούς χώρους, όπως η Πολιτική Άνοιξη, το ΔΗΚΚΙ, το ΛΑΟΣ, η ΔΗΜΑΡ. Ωστόσο, κανένα κόμμα δεν κατάφερε να επιβιώσει εκλογικά. Πιστεύετε ότι το Ποτάμι θα έχει την ίδια τύχη με αυτά τα κόμματα, ή θα καταφέρει να καθιερωθεί στον ελληνικό πολιτικό χάρτη;

Μια γρήγορη απάντηση στο ερώτημά σας θα ήταν ότι και το Ποτάμι δεν θα μπορέσει να καθιερωθεί και να έχει την τύχη των κομμάτων που αναφέρετε. Ωστόσο, επειδή η δυναμική κάθε κόμματος είναι πάντα αποτέλεσμα σχεσιακών παραμέτρων, όπως αυτές δημιουργούνται από το σύνολο των κομμάτων που αποτελούν το κομματικό σύστημα, τούτο θα εξαρτηθεί από το πώς τα υπόλοιπα κόμματα θα εκφράσουν και θα υπηρετήσουν ένα από τα βασικά αιτήματα του κόμματος αυτού για ανανέωση του πολιτικού προσωπικού και του πολιτικού συστήματος.